

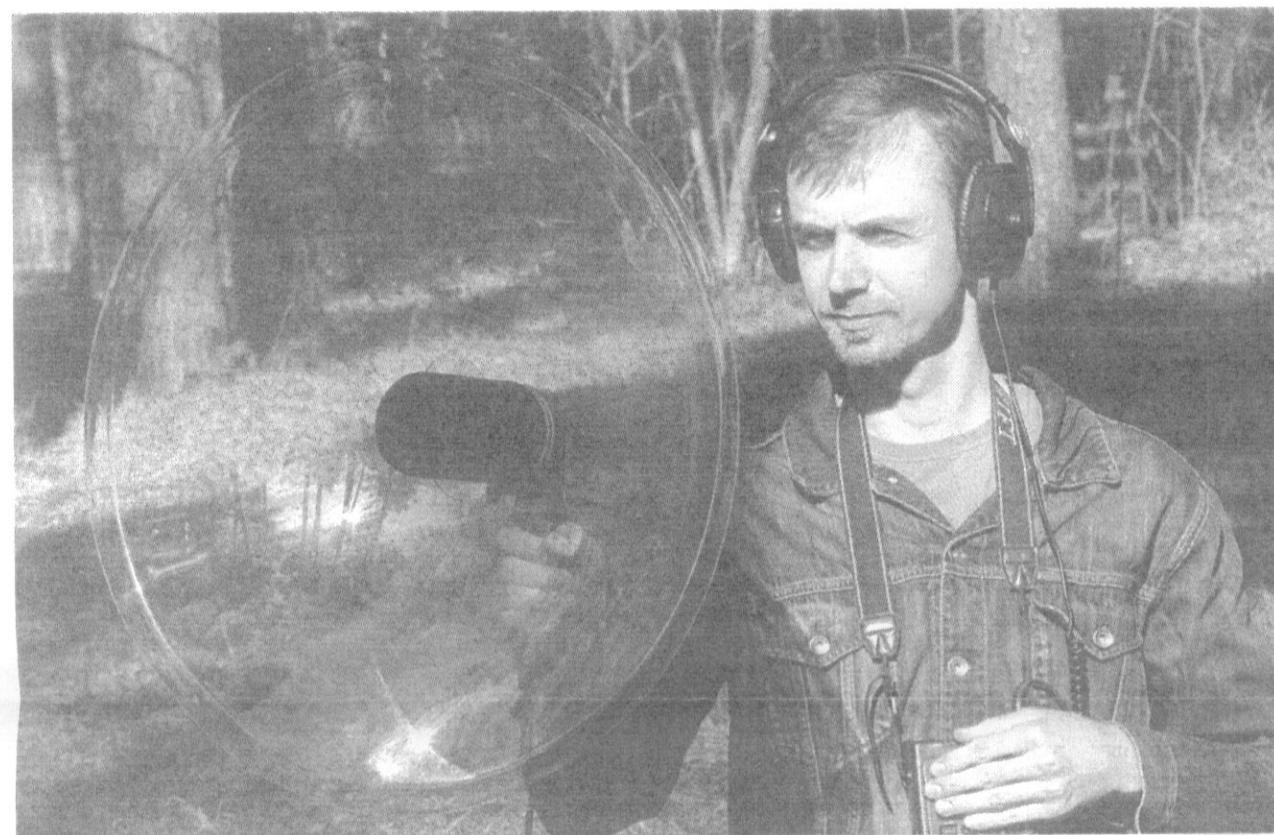
ZALĀ LATVIJA

ATBALSTA
**Latvijas
vides
aizsardzības
fonds**

■ ZALĀS PIEMĒRS

Noklausās putnus, kukaiņus un abiniekus

Putni ir veikli citu sugu balsu un dažādu trokšņu atdarinātāji

Edmunds Račinskis šobrīd ir vienīgais putnu balsu kolekcionārs Latvijā, kas ar to savā brīvajā laikā nodarbojas, izmantojot profesionālu aparātūru.

ANITA JAUNBELZERE

Ornitologs Edmunds Račinskis pabeidzis darbu pie jauna albuma "Dabas skaņas Ādažu poligonā", kas iznāks rudenī. Šo darbu pasutījusi Aizsardzības ministrija LIFE+ "Putni Ādažos" projekta ietvaros. Jau šobrīd fragmentus no šī albuma var noklausīties mājaslapā www.putniadazos.lv. Tur dzirdamas Ādažu poligona raksturīgāko putnu - sila ciruļu, stepes čipstes, rubeņa un zaļās vārnas - balsis; abinieku - brūnā varžu krupja, smilšu krupja; kukaiņu - zemes vēža, bišu un parkšķa - izdvēstās skaņas. Edmunds Račinskis šobrīd ir vienīgais putnu balsu kolekcionārs Latvijā, kas ar to savā brīvajā laikā nodarbojas, izmantojot profesionālu aparātūru. Taču cilvēku, kuri ieraksta putnu balsus ar telefoniem un diktfooniem, kļūstot arvien vairāk. Tas priecē, uzsvēr ornitologs, kurš par šim tēmām lasījis daudz izglītojošu lekciju.

Edmunds Račinskis ar putnu balsu kolekcionēšanu nodarbojas jau deviņus gadus. Viņš uzskata, ka putnu dziesmas atšķirt un atpazīt var iemacīties ikviens cilvēks, kurš tas dzird.

Ar dziesmām putni, īpaši tēviņi, vēstijot pārējiem sugas brāliem, ka šī vieta ir aizņemta un tiem, kuri vēlē-

Rubenis ir viens no raksturīgākajiem Ādažu poligona putniem, kura rubināšana skan tālu agros pavasara rītos.

sies to atņemt, būs jārēķinās ar pretestību. Ar dziesmu tiekot sūtīta ziņa arī pretējam dzimumam - te ir vieta ligzdiņai, te ir ko ēst. Grūtāk esot saprast, ko putni vēsti ar citām skaņām: saucieniem, klabināšanu, šņacieniem un pīkstieniem.

Paši putni gan pēc balss pazīstot ne tikai savus sugas brāļus, bet arī konkrētus individus un ir lieliski citu sugu balsu un dažādu trokšņu atdarinātāji.

Tāpēc putnu balsu medniekiem ne vienu reizi vien nācīs pārliecīnāties, ka tāpis maldināts. E. Račinskis:

"Putni ir veikli uz atdarināšanu un piemānišanu. Reiz biju izbrīnīts, dzirdot pūcu mātītes saucienu gaisā dieņas laikā. Bet patiesībā bars silu, saklausījušies cits no cīta, klaigāja kā traki pūcu mātītes balsi. Esmu arī dzirdejīgs, ka žubite dzied kā pacēplis. Man ir izdevies ierakstīt siļa dižošanās dziesmu savai mīlotajai - tā gan sastavēja no diezgan bezgaumīga savārstījuma, taču demonstrēja ļoti plašu amplitūdu. Silis atdarināja gan dzērvī, gan vistu, gan kīvīti, gan izdvesa divainus tarkšķus, kas atgādināja šaušanu plēsējiem tikt augšup."

ar bērnu rotaļu automātu un varēja būt noklausīta kaut kur mazdārziņos."

Kāda ornitoloģe no Lielbritānijas, kas specializējusies Āfrikas putnu balsu izpētē, apgalvo, ka ziemējos dzīvojošie gājputni, atgriežoties dzīmtenē, savās dziesmās iestarpinot arī pa fragmentam no Āfrikas putnu dziesmu repertuāra.

Diski ar putnu balsīm ir nekomerciāls produkts, kura radīšanas ideja ir vienkārša - ierakstīt pēc iespējas vairāk Latvijas savvaļas putnu balsu, lai izveidotu fonotēku, kuru varētu izmantot cilvēki, kuri gribētu uzlabot savas zināšanas. Tas varētu interesi gan putnu vērotājus brīvdienās, gan ornitologus amatierus, gan profesionālus.

Taču Edmunds Račinska ornitologa darbs ikdienā saistīts ar pavisam nedziedošu putnu - zaļo vārnu, kas visā Eiropā saglabājusies vien Pierīgas mežos. Nupat tiekot domāts, kā šo reto putnu pasargāt no caunu uzbrukumiem, jo visādi meģinājumi mainīt būrišu konstrukciju tā, lai cauna netiktu klāt, nav bijuši pārāk veiksmīgi. Taču labus rezultātus devīs eksperiments ietīt speciālā materiālā koka stumbri, kurā atrodas zaļas vārnasligzda, - tas slīd un nelauj plēsējiem tikt augšup.

■ ZALĀ APKAKLĪTE

Spoku tīklos mirst zivis

Spoku tīkli ir zvejas rīki, kas dažādu iemeslu dēļ paliek ūdenstilpēs pēc darba dzīves beigām. Tie tiek vai nu nozaudēti, norauti vai vienkārši atstāti, jo to izvilkšana ir dārgāka par pašu tīklu.

Kaut arī šie rēgi vairs nesniedz nekādu labumu - neviens ar tiem negūst lomu -, tajos turpina iepilities zivis un atsevišķos gadījumos arī cilvēki. Videjā tīkla kertspēja saglabājas aptuveni divus gados, un no visiem jūru piesārnojošoziem atkritumiem aptuveni 10% ir tieši dažādi zvejas rīki, kas aizgājuši neceļos.

Šobrid Pasaules dabas fonds (PDF) Latvijā ar "Coca-Cola", Latvijas Vides aizsardzības fonda un vietējo pašvaldību palidzību medī spoku tīklus - brauc uz Latvijas ezeriem un ar speciālu, lielam grābeklim līdzīgu ierīci meģina izcelt no ūdens zvejas rīkus, kas tur atrodas bez jebkādas jēgas. Jūrās un ezeros spoku tīkli nokļūst dažādu iemeslu dēļ. Ja jūrā tie parasti saplist, tad ezeros pie vainas visbiežāk ir maluzvejnīcība. Maluzvejnīcībā ir svarīgi, lai viņa tīklu nevieni nepamanītu, tāpēc tas rūpīgi jāpaslepē. Un citreiz sanāk noslēpt tik labi, ka zvejnieks pats to vairs nevar atrast. Iespējams, ja mazliet vairāk pacēstos, izdotos to dabūt rokā. Taču maluzvejnīcībās nevar atlauties ilgi kēpāties pārezeru, jo kāds viņu var pamānīt. Turklat, ja tiek izmantots lēts kīnešu plastmasas tīklis, tad trīs euro surpu vai turpu - kāda gan tur starpība?

Nav tā, ka PDF uz savu roku braukā pa Latvijas ezeriem un cel ārā tīklus. Tas būtu bīstami ne tikai reputācijai, bet arī naudas makam - ja inspektors to ieraudzītu, tad viņam būtu pamats ticēt, ka šie ļaudis paši ir maluzvejnīcībā. Tālab talkā nākušas pašvaldības un to inspektorī. Pērn Pārgaujas novadā atrasti ap 50 metriem tīklu. Tas bija gana, lai saprastu, ka ir vērts kampaņu turpināt un paskatīties, kāda situācija ir citur Latvijā. Šovasar apsekoti ezeri Limbaži un Dagdas novados, bet līdz rudenim plānots pārbaudīt ezerus gan Zemgalē, gan Kurzemē, gan Pierīgas reģionā.

ELĪNA KOLĀTE,
 PDF BALTIJAS JŪRAS UN SALDŪDENIS PROGRAMMAS VADĪTĀJA

FOTO NO PERSONIĜA ARHIVA